

Verslag Masterclass Warmtenetten

AFWC – Vattenfall

Ron de Graaf, Warmte Koude Programma MRA

28 augustus 2019

Inleiding

Op verzoek van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties (AFWC) en Vattenfall organiseerde het Warmte Koude Programma Metropool Regio Amsterdam (WK MRA) op 28 augustus in de locatie Midwest – Amsterdam een masterclass over warmtenetten. Doelstelling was primair om de kennis over warmtenetten over te dragen aan woningcorporaties. Daarnaast om met elkaar kennis te maken en meer begrip te krijgen voor elkaars belangen. Dit verslag geeft een korte weergave van de masterclass. Via de site www.warmteiscool.nl zijn de presentaties te vinden.

Opening: Frank van VEEK (AFWC)

Frank van VEEK heet iedereen van harte welkom. Hij geeft aan wat het belang is van een goede samenwerking met het oog op de ambities Amsterdam die in de Citydeal Amsterdam Aardgasvrij in 2040 zijn gemaakt, ook in het licht van de Startmotor afspraken uit het landelijke Klimaatakkoord. Een belangrijk deel van de woningen die de komende jaren van het aardgas gaan zullen op warmtenetten worden aan gesloten. Deze dienen dan ook te worden uitgebreid. In Amsterdam is het bestaande net grotendeels in eigendom van Vattenfall.

Frank geeft verder aan dat naast de doelstelling van aardgasvrij in 2040, de woningcorporaties ook als doelstelling hebben om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Verder spelen mee de doelstellingen Circulair 2050 en klimaatadaptatie.

WK MRA: Arie-Willem Bijl

Arie Willem geeft aan dat de doelstelling van het Warmte Koude Programma is om de ontwikkeling en realisatie van warmtenetten te versnellen. Zij doet dit samen met een gemeenschap van een kleine 40 partners uit de warmtesector en de overheden. Het accent ligt daarbij op het aanjagen van projecten door het bij elkaar brengen van projecten en adresseren van kansen en knelpunten. Daarnaast op het verspreiden van kennis. Sinds medio dit jaar is het programma een tweede fase in gegaan. De insteek van een soort masterplan om met één grote bron (Tata Steel) grote delen van de MRA-regio van warmte te voorzien is los gelaten. Het uitgangspunt is nu veel meer maatwerk, het opbouwen van warmtenetten op gebiedsniveau. We denken ook sterker vanuit de vraag, vandaar ook dat het programma deze masterclass met de woningcorporaties toejuicht. Onze waarneming is

daarbij dat de ontwikkelingen snel gegaan, maar dat we tegelijkertijd nog heel veel niet weten. Een voorbeeld is wat een realistische tijdshorizon is om warmtebronnen zoals restwarmte en biomassa te verduurzamen door bronnen zoals geothermie en aquathermie. Het is cruciaal dat we met elkaar benoemen wat we nog niet weten en wat we hieraan gaan doen.

Belangen woningcorporaties: Judith Bremer

Judith Bremer geeft de bredere context weer waar vanuit de Amsterdamse woningcorporaties werkzaam zijn. In Amsterdam is 40% van het totale woningbestand in bezit van de woningcorporaties, dat is hoger dan het landelijke gemiddelde. 30% van de woningen wordt verhuurd aan kwetsbare groepen, zoals statushouders. Van de 12 maanden huur die betaald wordt, gaat 4 maanden huur via de zogeheten verhuurdersheffing naar de rijksoverheid. Verder vindt er gemiddeld om de 40 jaar grootschalig onderhoud plaats.

Informatieoverdracht

In drie presentaties wordt dieper in gegaan op de ontwikkeling en realisatie van warmtenetten. Bij iedere presentatie worden de vragen verzameld om vervolgens daarop terug te komen in kleinere groepen.

Warmteopties, door Jannis van Zanten (AEB)

Jannis geeft aan dat het tempo van aansluitingen fors hoger moet worden. De gemeente Amsterdam kiest ervoor om met drie wijken te starten die in 2022 aardgasvrij dienen te zijn, om te beginnen met de Van de Pek buurt in Noord. Wezenlijk hierbij is om bij de business case zowel te kijken naar het isoleren van de woningen als het verduurzamen van de bronnen. De kosten van het isoleren van een woning van hoog- (90-70 graden) naar midden-temperatuur (70-40 graden) bedragen zo'n €10.000,- en van hoog- naar laagtemperatuur (40-20 graden) zo'n €25.000,-. Verder is bekeken wat de voorkeur voor warmteopties is vanuit het oogpunt van laagste maatschappelijke kosten (zowel impact op de infrastructuur als de benodigde isolatie van de woning). Voor 2040 is de verdeling over de gehele stad grofweg 10% groen gas, 60-70% collectieve warmtenetten, 20-30% all-electric. Wat betreft de overgang naar duurzame bronnen is de insteek om vanaf 2025 voor een deel in te zetten op biomassa en vanaf 2030 met geothermie.

Open-gesloten netten, door Robert Hensgens (PWC)

Robert geeft aan dat warmtenetten veel meer lokaal van aard zijn dan elektriciteit- en gasnetten. Er zijn in Nederland 15 grotere en enkele honderden kleine warmtenetten. Mede door het lokale karakter is er op de meeste warmtenetten sprake van één dominante bron. Verder zijn warmtenetten gesloten systemen (zowel aanvoer- als retourstromen) waardoor ketenoptimalisatie relatief complex is. Wat betreft openheid van netten is het goed om onderscheid te maken tussen openheid aan de bronnenkant en openheid aan de leverancierskant. Openheid aan de bronnenkant wordt meer mogelijk als de vraag naar warmte sterk stijgt. Immers, meer vraag leidt tot meer bronnen en niet andersom. Openheid aan de leverancierskant bestaat nog nergens in de wereld.

Techniek in de woning, door Martin Buijck (Vattenfall)

Martin gaat meer in op het realiseren van warmtenetten en wat hierbij komt kijken. Het gaat om de samenwerking tussen een ambitie stellen, plannen maken en uitvoeren. Het is van wezenlijk belang dat de betrokken partijen al heel vroeg in het proces elkaar leren kennen en weten van elkaar wie wat weet en doet. Op deze wijze bouwen we met elkaar vertrouwen op. 100.000 woningen liggen nabij het bestaande warmtenet van Vattenfall, waarvan de helft woningcorporatiebezit. Met een stadswarmte netwerk wordt een groot CV systeem in de stad aangelegd met aanvoer- en retourleidingen naar alle aangesloten woning. De aanleg heeft een eenmalige impact op de omgeving. Zeker voor bestaande bouw is maatwerk in de woning nodig om alles mogelijk te maken. Stadswarmte is betrouwbaar, milieuvriendelijk en betaalbaar (met toezicht vanuit wetgever).

Discussiegroepen

In de discussiegroepen is er volop ruimte om met de presentatoren en met elkaar in discussie te gaan. Rode draad hierbij is dat de vragen kantelen van techniek naar klantgerichte aanpakken. Hoe gaan we het toch wel ingewikkelde verhaal van de warmtenetten uitleggen aan de huurder? Hoe gaan we om met de onzekerheid over in welke tempo en met welke bronnen het warmtenet verduurzaamd kan worden. Wat betreft de discussie over open en gesloten netten is een belangrijke vraag hoe een goede warmteprijs geborgd kan worden. Zeker als het NietMeerDanAnders (NMDA)-principe eventueel wordt los gelaten door de rijksoverheid. Hierbij is de warmteprijs gekoppeld aan de gasprijs. De vraag daarbij is hoe je als gezamenlijke woningcorporaties invloed uit kunt oefenen. Welke sturingsinstrumenten zijn er? Daarbij is ook de uitdaging om wel voldoende investeringsprikkel in te bouwen om de verduurzaming van de bronnen mogelijk te maken. Verder, als de kosten van de extra investeringen (en die zijn er is de stelling) niet belegd kunnen worden bij de warmtebedrijven en de woningcorporaties, waar leggen we die dan wel?

Follow up

We hebben in de masterclass veel kennis kunnen overdragen. Tegelijk is er ook een aantal vragen en behoeften naar boven gekomen. Voor een deel kunnen deze vrij eenvoudig ondervangen worden. Er is bijvoorbeeld behoefte aan een infographic om warmtenetten laagdrempelig aan de huurder uit te leggen. Om de grote uitdaging van de uitbreiding van het bestaande net de komende jaren op te pakken, zullen de woningcorporaties en Vattenfall een gezamenlijk traject verder met elkaar aan gaan. Een traject waarvoor ze samen verantwoordelijk zijn. Dit traject krijgt vorm in het project de Amsterdamse warmtemotor, hiervoor wordt een kick-off gepland. Het doel van dit project is om grote aantallen woningen aan te sluiten op het bestaande warmtenet tegen acceptabele kosten.